

HALL CAINE

TUHLA AJA-
POIKKA

 SAGA
EGMONT

HALL CAINE

TUHLAAJA-
POIKKA

 SAGA
EGMONT

Hall Caine

Tuhlaajapoika

Suomentaneet Väinö Andelin ja Kaarlo Forsman

SAGA Egmont

Tuhlaajapoika

Original title

The Prodigal Son

Cover image: Shutterstock

Copyright © 2020 SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726311884

1. e-book edition, 2020

Format: EPUB 2.0

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

SAGA Egmont www.saga-books.com - a part of Egmont,
www.egmont.com

*"Kun Sormi kerran piirtää kirjaimet se eelleen
siirtyy; hurskaudella et, älyllä et saa Sitä
pyhkimään, sanaakaan pois ei pese kyynelet."*

"Taivaalle huusin: 'Mikä Sallimastas on viitta, valo
ohjaamaan sun lastas pienoista, pimeässä hoippuvaa?'
'Sokea ymmärrys vain!' taivas vastas."

I Osa.

*"Tuhaksi riutuu toive ihmisrinnan, tai perii
pettymys sen onnen hinnan, mi loisti hetken
niinkuin lentolumi tomuisess' erämaassa peitti
pinnan."*

I.

Islanti näytti ihmeellisemmältä kuin konsanaan. Päivällä tuon vanhan, vakaan pohjolan sfinksimäisissä kasvoissa ylt'yleensä näkyy sammuneiden tulien vuosituhansia sitten uurtamia arpia, ja silloin sitä luulisi kuolleeksi, jollei kuulisi tuliperäistä jymyä sen maanalaisista uumenista. Nyt syyskuutamossa se lepäsi kuin suuri rauhallinen eläin, juhlallisena yön sinertävässä hämyssä.

Kuu vielä kumotti, ja kaikki näytti läikkyvän sen hopeahohteessa, talot, laivat, kalaveneet, edessä keinuva vuono, takana siintävä järvi, ympärillä aukeava musta nummi ja etäällä välkkyvät lumihuippuiset vuoret, kun pieni puurakennuksinen pääkaupunki alkoi herätä aamuaskareihinsa.

Tänään oli Thingvellirissä vuotuinen lampaiden korjuupäivä. Lammastarhalle oli runsaan viiden penikulman matka; ja kun Islannissa ei ollut rautateitä, ei postivaunuja eikä mainittavasti maanteitäkään, piti kaupungin nuorison, jos mieli joutua mukaan huviretkelle, olla jo ani varhain liikkeellä pienten pörröisten poniensa selässä.

Tuomiokirkon tornikello juuri löi neljää, kun Thora Nielsen, johtaja Nielsenin tytär, hätkähtäen heräsi unestaan ja kapsahti jalkeille. Hän oli yöksi jättänyt uutimensa alas laskematta, havahtuakseen heti päivän koittaessa, ja malttamatta edes katsoa, että kuutamo se oli hänen silmäluomiaan kutkutellut, hän jo seisoి keskilattialla ja huusi onnellisen nuoruuden heläjävällä äänellä:

"Täti Margret! Voi, täti! Olen nukkunut yli ajan! Minä myöhästyn! Täti, kuulehan!"

Viereisen huoneen avoimesta ovesta kuulunut säännöllinen ja äänekäs hengitys taukosi. Vanhanpuoleinen ääni, joka yritteli saada suopeaa sointuaan vihaiseksi, virkahti unisesti:

"Tytön mokoma, herättää koko talonväen."

Kuului vuoteen narinaa ja paljaiden jalkojen tepsutusta, äänen rapsahdellessa raesateena. Puhujasta ei muka ollut kissaksi, joka pystyy nukkumaan päivälläkin, ja jos hänet kerran piti yösydännä herättää, niin täytyihän toki saada siunaaman aika kasvonsa virauttaakseen.

Tyttö kuunteli kotvasen ja nauroi — surujen säästämän sielun kevyttä ja rattoisaa naurua. Hän oli nuori ja harvinaisen vaaleaverinen, naiseksi pikemmin lyhyehkö kuin keskikokoinen, ja joskaan eivät kasvojen piirteet olleet kauniit, niin sulostutti niitä tuollainen juonteiden pehmeys, jossa alituisen leikkii hymy ihmisen itsensä tietämättäkin.

Hän sytytti kynttilät, lasi säleuutimet alas ja alkoi pukeutuessaan hyräillä laulunsäveltä osoittaakseen, ettei ollut millänsäkään. Vierashuoneestakin saapui tuota pikaa sanaryöpyn tyrehtymätön lähde, vanhahko naishenkilö, joka näytti peräti hullunkuriselta — jos sopiikaan käyttää moista hetkeä katsastukseen — alushameet laskoksilla, pieni karttuunimyssy päässä ja otsakiharat paperikäärylöissä kuin vastikään valtamerien takaa tulleen laivan keula imunilviäisten kiehtomana.

Siinä oli täti Margret, jonka kasvojen jokainen uurre ilmaisi leppeyttä, kielen kuitenkin läplätellessä kuin poudasta piittaamaton suihkulähde särmäkiville pärskyessään. Siinä silmänräpäyksessä, kun näki Thoran alkupuuhat, hän huudahti:

"Silkkisetkö — mitä, nekö aiot panna tähän aikaan aamusta! Ja kukahan niitä näkisikään suurien saappaittesi alta?"

Tyttö nauroi tätä niinkuin kaikkeakin ja myönnytteli: "No olkootahan, anna minulle sitten villaiset. Mutta sinäpä vasta olet kärtyinen, täti. Miten olisi voinut myöhempään maata, kun aikoo kuuden tunnin ratsastukselle?"

"Mutta kuka sinut saapikaan puoleksi päiväksi jolkottamaan?" jupisi täti Margret, hengästyneesti hääräten tyttöä valmiiksi.

"Sen sinä, täti, hyvin tiedät — Magnushan minua tahtoi. Kun valitsivat hänet tämänvuotiseksi vuorenkuninkaaksi, niin lupasin lujasti tulla lampaiden korjuuseen, ja tietysti —"

"Et sinä eksytä vanhaa kettua, tyttöseni, ja tässä on sinulle pesuvettä. Ei ole Magnuksen tahtomisista tapahtumassa tämä lähtö, vaan koko juttu on siinä, kuka sinut sinne viepi."

"Täti!" huusi Thora, nostaen tippuilevat kasvonsa pesuastiasta.

"Suotta sinä noin punastelet, kultaseni — todeksi sen muutoinkin tiedän."

"Puhut aivan päättömiä, täti Margret! Varmastihan tiedät Magnuksen itse pyytäneen Oskaria minut tuomaan. Hän nimenomaan kirjoitti maatalolta, kun ei ollut Oskaria nähnyt sen koommin kuin hän yliopistosta tuli ja tahtoi tappaa kaksi karpästä yhdellä iskulla."

"Sitä suurempi hullu hän on!" intti täti Margret. "Mies, joka mielii tyttöä omakseen ja pyytää poissa ollessaan toista miestä tälle kaitsijaksi, on holhottavaksi pantava narri. Vain järjetön voi noin läimäyttää oven takanaan umpilukkoon."

"Voi kuinka sinä viitsitkään, täti!" pahoitteli Thora.

"Oskar on Magnuksen veli —"

"Veli, tosiaankin! Niin oli Jaakob Esaun veli, ja Aabelin veli oli Kain, ja kymmenen oikein koreaa poikaa oli Joosefin ja Benjaminin veljiä."

"Hyvänen aika, täti, sinäpä olet kovin huonolla tuulella. Se sinussa on ikävä puoli — ainainen huono tuuli. Oskar Stephenssonista puhut kuin mistäkin hulttiosta, vaikka mies on kuvernöörin poika ja jokaisen jumaloima."

"Helppo puolustaa, ketä ei kukaan yritä lyödä. En sano Oskaria vastaan mitään."

"Ethän tietystikään, sinä ikuinen äkäilijä. Enemmän sinä pidät hänestä kuin kukaan, ja uskonpa sinun kademielin tahtovankin häntä itsellesi, mielestäsi koko Islannin nerokkainta ja pulskinta miestä."

"Paljonhan kimaltelee kultasepän ikkunassa, mutta ei järki-ihminen sitä kaikkea tahdo haalia itselleen."

"Voi hyväinen, tahdonko minä sitten?"

"Siltä näyttää, tyttöseni; mutta istuudu nyt tähän kuvastimen ääreen suorimaan hiuksesi. Sinä olet menossa vihille Magnuksen kanssa, ja ylihuomenna kihlauksenne laillisesti vahvistetaan kumpaisenkin perheen kesken. Kuitenkin on sinulla ollut Oskar täällä käymässä jok'ainoa päivä, ja kaiken päivää, siitä saakka kun hän viikko sitten palasi Englannista, ja nyt aiotte kahden ratsastaa Thingvelliriin. Sinä saat vielä pahoja aikaa, minä sanon. Ei samasta luusta kahdelle koiralle."

Tytön yllätti hillitön naurunpuuska. "Täti hyvä, kauniita nimityksiä käytätkin!"

"Parempi minun puhua kuin jonkun muun. Ihmiset täällä ovat pelkkänä korvana, ja Oskar höpisee herkeämättä — aina sinusta."

"Eipähän aina, täti." Thoran sievät kasvot pyrkivät punehtumaan kuvastimessa.

"Ihan aina! Eilenkin hän sanoi: 'Vastainen kälyni' —"

"Ei 'vastainen kälyni', täti."

"Kenellä se tässä suunvuoro oli, Thora? 'Vastainen kälyni on kerrassaan viehättävä', hän sanoi —"

"No, mutta tuon 'viehättävän' sinä varmasti muistat väärin, tätiseni."

"Enkä muista, ja pidä sinä pääsi suorassa, neitiseni — 'kerrassaan viehättävä', hän sanoi, 'ja melkein minun jo käy kateeksi Magnus veikkoa'."

Kuvastimessa välkähtelivät siniset silmät riemusta, mutta suu sanoi: "No, tietysti olisin hirveästi pahastunut, jos sen olisin kuullut, mutta eihän ole minun vikani —"

"Loruja!" tuhahti täti Margret halveksivasti. "Kuuntele sinä vain ikuista äkäilijää, kultaseni, äläkä rakenna riitaa kahden veljeksien välille."

Silloin kävivät kuvastimessa heloittavat kasvot totisiksi ja mieltiviksi, ja Thora virkkoi:

"Millaisia ikävyöksiä saatatkaan haastaa, täti! Pelkästään sen takia, että aion Oskarin kanssa lammasten korjuuseen —"

"Niinpä niin, purosta suuren virran alku. Mutta puheestako olisi apua — peto talttuu, mutta ei niskoitteleva nainen."

Nähdessään sitten kyynelten kahahtaneen Thoran silmiin täti Margret silitti tytön tukkaa leppoistemmin ja sanoi:

"Magnus ei kukaties ole yhtä nerokas kuin hänen veljensä, mutta kaksinkymmenin verroin vankempi ja vakaisempi hän on, aivan yhtä pystyvä pitämään huolta rakastamastaan ja omiaan hänen onnensa turvaajaksi. Onhan sitä paitsi kaikki sovittua ja valmiina, ja raivattu tie on huokein astua, rakkaani. Isäsi ja kuvernööri ovat teidän kahden liiton päättäneet; se on heillä sydämen asiana, ja naimakirja on laadittu, ja jos nyt jotakin vielä tapahtuisi —"

Mutta Thora oli pää kallellaan kuulostellut ääniä ulkosalta ja hypähti nyt äkkiä seisaalleen huudahtaen: "Varmasti on tuo Päistärrikön astuntaa."

Katukivityksellä kopsahtelivat kaviot, ja ikkunan alta alkoi soinnukas miehinen ääni huudella:

"Halloo! Halloo! Halloo!"

Thora syöksähti uutimien luo, raotti kahta sälettä ja sanoi ihmetellen: "On se Oskar!" Hän naputti ikkunaruuutuun ja huusi: "Pian tullaan!" ulkopuolella olijaa tovin tähystellen.

Nuori kolmenkolmatta ikäinen mies istui ponin selässä ja piteli toista ohjaksista. Hän oli pitkä ja solakka, lähes yhtä vaaleaverinen kuin Thora itse, ja tiheät, lyhyet kiharat hulmahtivat alppihatun alta, hänen sitä nostaessaan liikahtavia uutimia kohti. Kuu oli jo kadonnut; auringon airueena tungeikse harmahtavan punerva kajastus utuisen ilmakehän halki; lahdella kelluvat laivat ja kalaveneet häämöttivät usvahunnussa, ja katujen pimennossa liikehti edestakaisin häilyvinä varjoina miehiä ja naisia, kaulaa myöten kääriytyneinä, mutta pakisten ja naurellen kuin lapset.

"Joutuin, joutuin, täti!" huusi Thora ääntänsä alentaen, ja makuuhuoneessa naisten kuiskutellen hyöriessä läjäytteli ulkona odottelija sääryksiään ratsuraipalla ja vuoroin vihelsi ja lauloi lempilaulun säkeitä —

"Juo maljani sä si-lmilläs, niin vastaan omillain."

"Täytyykö minun pitää näitä rumia —?"

"Täytyy hyvinkin. Ne ovat lämpöiset ja mukavat, ja niitkö kukaan näkisi —"

"Täti, älä noin ääneesi puhu, jotteivät ihmiset kuule."

"Oi, heitä suu-kko ma-ljaha-n,
niin vii-nin hylkään ain."

"Hänellä on verraton ääni! Varmasti se vielä saavuttaa suuren menestyksen."

"Saattaa niin sattua, mutta eivät ihmiset äänestä elä — Islannissa ainakaan — tässä on päällyshameesi."

"Hyvänen aika, täti sinä."

"Se ja-no, jon-ka sielu sai, pyys ju-omaa ju-ma-lain."

"Nyt hattuni! Jos minun on pidettävä tätä vanhaa, mustaa ratsastuspukua, niin otanpa päähäni jotakin siroa. Tuo, jossa on höyhen — ei, tämä ja harso. Noin! Olenko sievän näköinen?"

"Kamalan sievän, jos minulta kysyt."

Tyttö nauroi hilpeästi ja virkkoi äänekkäämmin:

"Menemme siis alas — poikaparka on lähtö-innoissaan kait jo kyllästynytkin odotukseensa."

"Ei ole hän luulemma puoleksikaan niin innoissaan kuin tyttöparka."

Hymyävät kasvot jähmettyivät jälleen totisiksi. "Älähän enää puhu noista ilkeistä asioista, kulta tätiseni."

"Äläkä sinä unohda muistutustani. Varohan tunteitasi, käpyseni."

Katuovi avautui ja eteiseen leijui meren hiljaisen kohinan tuomana puhdas baritoniääni:

"Mut nektariin en va-ihtaa vo-is
ma se-ntään —"

"Hei! Hyvää huomenta, Thora! Täti Margretko siinä?"

Raollaan olevan oven kätköstä, toinen silmä ja kaksi käherrystötteröä pilkistämässä kolmituumaisesta aukeamasta, vastasi täti Margret siinä olevansa ja käski Oskaria, joka parhaillaan nosti Thora satulaan, pitämään huolta hänen lapsestaan ja viemään hänet kaikessa turvassa Magnukselle.

Oskar naurahti hieman huolettomasti ja vastasi — tädin mielestä ei kovinkaan vakuuttavasti:

"Ei siitä hätää, täti. Hyvästi!"

"Hyvästi."

"Hyvästi, tati Margret!"

"Hyvästi, Thora! Ja muista!"

Tuossa tuokiossa katosivat nuoret aamun usmaan, samalle suunnalle häipyvässä ratsujen varjokulkuessa. Puolen tunnin kuluttua oli aurinko noussut, ja pikku pääkaupunki hyöri vilkkaassa touhussaan.

II.

Oskar Stephenssonin isä — islantilaisen isännimensä mukaan Stephen Magnusson — oli jo kolmattakymmentä vuotta Islannin kenraalikuvernöörinä. Hän oli järkähtämättömän tunnollinen ja lujaluontoinen, julkisessa toiminnassaan uuras ja lahjomaton, yksityiselämältään nuhteeton. Arvokkuus ja ylpeys olivat hänen luonteensa pääpiirteitä.

Thora Nielsenin isä, Oskar Nielsen, jota yleensä nimitettiin johtaja Nielseniksi (syntyisin Islannista, mutta tanskalaista sukuperää), oli maan suurin kauppias ja pääkaupungin varakkaimpia asukkaita. Hänen liiketapojaan oli useastikin arvosteltu ja kotoisista oloistaan juorueltu. Väsymättömällä ahertelullaan hän keräsi omaisuutta melkein ahneuteen asti säästeliäänä.

Nämä kaksi olivat olleet elinaikaisia ystävyksiä. Liitto ei perustunut mihinkään onttoon kauppakumppanuuteen, mutta yhteinen harrastus sitä kuitenkin oli lujittanut, ja sananparreksi tuli, että ennen sitä kumoutuisi perustuslakikin. Tuollaiset pysyväiset tositoveruudet ovat nuoria viisikymmenvuotiaina ja alituisen nuortuvat vanhetessaan, mistä syystä ei uusista ystävyyksistä milloinkaan ole vanhojen sijalle. Puoli sanaa riitti lauseeksi, puoli katsetta herätti naurun. Ystävyys oli heidän menneisyytensä kirjoittamaton historia, kuolleiden muistojen ja aatteiden elävä aikakirja. Se alkoi poikuusvuosina, eikä sitä onnen vaihteluissa ollut pieninkään pilvenlonka pimittänyt. Mutta ihmiset sanoivatkin, että jos Stephen Magnussonin ja Oskar

Nielsenin välit milloinkaan rikkoutuisivat, niin heistä tulisi mitä katkerimmat vihamiehet.

Poikina he yhdessä kävivät kimnaasin ja pääsivät kahden muun islantilaisen ylioppilaan kanssa apurahalla Kööpenhaminan yliopistoon. Siihen aikaan ei ylioppilaselämä ollut tyydyttävän säännöllistä, mutta kolme läpäisi pahemmista vaurioista, neljännen joutuessa kompastukseen, joka kenties oli tämän kertomuksen alkujuurena.

Eron tullessa yksi noista neljästä läksi Oxfordiin kirjastonapulaiseksi ja pääsi yliopistoon luennoitsijaksi. Toinen antausi kirjuriksi lontoolaiseen pankkiin ja yleni pankinjohtajaksi. Muut kaksi pysyivät uskollisina kansallisuudelleen; Stephen Magnusson palasi Islantiin asianajajaksi, mutta Oskar Nielsen viipyi vielä Tanskassa kauppaloihin perehtymässä.

Vuosikymmenessä olivat ystävykset nopeasti edistyneet. Stephen oli kohonnut asianajajasta asessoriksi, asessorista varakuvernööriksi ja varakuvernööristä kenraalikuvernööriksi, sill'aikaa kun Nielsen oli jälleen asettunut Islantiin ensinnä kööpenhaminalaisen kauppahuoneen haaraliikkeen johtajana ja sittemmin omintakeisena kauppiana. Naimisiin olivat menneet molemmat. Kuvernööri oli nainut Grimin tyttären ja ainoan lapsen; isällä oli Thingvellirissä maatila, maan suurimpia. Johtaja oli kaikkien kummaksi nainut ennen kotiintuloaan, ja hänen vaimonsa tiedettiin vain olevan tanskalaisen ja tulleen Kööpenhaminasta. Mutta kierittely harvoin hukkuu tolaltaan pimeässäkään, ja kuiskailtiin johtajan vaimon olleen kevyenlainen pikku näyttelijätär, jonka hän oli siepannut ylioppilasaikoinaan ja pakosta nainut.

Vaimostaan oli kuvernöörillä kaksi poikaa. Ensimmäinen kastettiin vaarin mukaan Magnukseksi, mutta jälkimmäiselle pantiin nimeksi Oskar, kuvernöörin ystävän

kunniaksi, joka oli saapunut maahan parahiksi ollakseen ristiäisissä kummina. Johtajalla taasen oli kaksi tytärtä. Vanhemman he toivat sylilapsena Islantiin, ja johtaja oli äitinsä muistoksi nimittänyt hänet Thoraksi. Toisen, joka syntyi pian jälkeenpäin, hän olisi ystävänsä vaimon mukaan kastattanut Annaksi, mutta hänen oma vaimonsa pani vastaan, ja lapsesta tuli äitinsä kaima, Helga. Ei ollut lasten iässä monenkaan vuoden ero, mutta Magnus oli vangin ja Helga nuorin, Oskar ja Thora taas likipitään yhdenikäiset.

Ystävysten vaimot olisivat tuskin voineet olla erilaisempia. Anna oli vaatimaton näöltään, pukeutumisessaan ja tavoissaan. Käytännöllisissä asioissa hän oli islantilaisen vaimon perikuva, toimelias, säästävä ja taloudenhoidossa taitava. Vaikka kenraalikuvernöörin asema oli koko korkea, ei se suinkaan yllättä tuloja tuottanut, ja Anna sovitteli purjeensa puolisonsa laivan kantavuuden mukaan. Hän oli järkevä, vaikk'ei suurtakaan koulusivistystä saanut, ja viisas, joskaan, ei valistunut, ja hallitsi kuvernööriä kuuliaisuudellaan. Stephen havaitsi vaimonsa taatuimmaksi huoneenhaltijakseen ja uskollisimmaksi neuvonantajakseen ja kunnioitti hänen vaistoaan äärettömästi, joskaan ei hänen älyään paljon arvoisena pitänyt. Kahden vaiheilla ollessaan hän aina tiedusti vaimonsa mieltä, ja tämän esittäessä, miten oli meneteltävä hän istui tarkkaavaisena kuunnellen, mutta nousi tuoliltaan ja pakeni toisen käydessä syitä selittelemään.

Johtajan vaimo oli ilmeisen komea, oikukas ja turhamainen, ja käyttäytyi Islantiin tultuaan kuin suorastaan antaakseen tukea nimeensä liittyneille kulkupuheille. Hän pukeutui yllällisesti, oli toimeton kodissaan ja tavoiltaan rauhaton sekä kaipaili kaikkea romanttista. Ennen pitkää hän alkoi nyrpeillä ympäristönsä yksitoikkoisuutta ja ikävyyttä. Keveäluontoinen vaimo tekee

miehen mielen raskaaksi, ja johtaja, joka ei silloin ollut varoissaan, tuli tajunneeksi tanskalaisen kaunottarensa naidessaan ostaneensa tavaran, joka jätti hänen taloutensa hunningolle, ja äidin, joka vähät välitti hänen lapsistaan.

Lapset ne ensimmäisinä saivat tuntea äitinsä Islannin oloihin kohdistuvaa haluttomuutta. Hallitustalossa oli aina lämmintä ja hauskaa, aina jokin iloinen juhla tekeillä — Magnuksen ensimmäinen koululoma tai Oskarin viime syntymäpäivä — kun taas Nielsenien hiljaisessa ja yleensä koleassa kodissa ei mitään loma-aikoja eikä syntymäpäiviä vietetty. Mutta herkkä on äidin korva; kuvernöörin ja johtajan perheiden välille auenneen juovan yli Anna kuuli pikku tyttöjen sydämet ja keksi juonia niiden tavoittamiseksi. Johtajan vaimo ei ollut vähääkään ikävällä mielin päästessään väsyttäviltä holhoteiltaan rauhassa ahmimaan mannermaan sanomalehtien kiihoitusjuttuja ja ranskalaisia romaaneja. Ja niinpä viettivät Thora ja Helga puolet lapsuudenpäiviään Annan seurassa, ja heidän koko elämänsä iän hän oli se äidin kuva, joka nousi muistiin lapsuuden ja nuoruuden etäällä siintäviä vuorenhuippuja tähystellessä. Kultaisiapa aikoja viettivät nuo neljä lapsukaista yhtenä pesueena Annan siipien suojassa! Heidän pieninä ollessaan oli hallitustalo kuin laululintujen pesä, ja jos se jonakin kertana enemmän muistuttikin apinahäkkiä, niin eloisa ja onnea tulvillaan se oli aina. Säästään vain kuvernöörin virkahuonetta he anastivat haltuunsa koko rakennuksen, keittiönkin, sillä niihin aikoihin oli kuvernöörilläkin vain yksi palvelija ja tämä piti heistä yhtä hellästi kuin emäntäkin. Kesäisin he huimina juoksentelivat kotitanhuilla ja talvet teuhasivat talon joka sopessa. Anna lellitteli pilalle koko parven, sillä hänpä ei vain olisi osannut olla lapsille ärtyinen. Jouluna ja uutenvuotena hän oli apuna heidän meluavissa puuhissaan, kun keitettiin karamelleja, joita

riemastuneessa naurun rähäkässä venyteltiin kierteisiksi puikoiksi, tahi kynttilät kädessä marssittiin kaameana kulkueena ullakolta kellariin asti etsimässä piileksivää vuorenväkeä, pahoja haltiattaria, jotka tulivat hyviä lapsia varastamaan.

Sellaisina juhlapäivinä ja loma-aikoina tulivat kuvernööri ja johtaja pitkiä merenvahapiippujaan poltellen virkahuoneesta keittiön ovelle silmäilemään lapsekasta remua. Ja nähdessään Annan heidän keskessään kuin haltiamailman kummitätinä, keski-ikäiseksi ja äidilliseksi käyneenä, mutta rakkauden viehkeys vielä kirkastamassa vaatimattomia kasvopiirteitä, virkahti kuvernööri itseksensä: "Jumala häntä siunatkoon!" Ja johtaja mutisi: "Jumala siunatkoon äidittömiä tyttösiäni!" Ja vanhoilla ystävyksillä oli pää kumarassa, kun he palasivat puhelemaan politiikasta.

III.

Lapsi kasvaa, mutta eivät hänen vaatteensa, ja samaten jäävät hänen luonteensakin pääpiirteet entiselleen. Mitä kuvernöörin ja johtajan lapset olivat elämänsä alussa, sitä he olivat loppuun asti. Thora oli aina iloinen pikku naikkonen, häipymätön hymy sievillä kasvoillaan. Hän tavallisesti lyöttäysi jonkun seuraan — enimmäiten Oskarin — mutta saattoi tuntikaudet istua viihdyttelemässä, torumassa ja uneen laulamassa nukkeaan, sillä hänessä oli äitiyden vaisto pienestä pitäen voimakas.

Helga oli kaikinpuolin sisarensa vastakohta. Hänellä oli musta tukka, leveä otsa, suuret pähkinänruskeat silmät, jotka useasti olivat puoliummessa, hiukan nykeröinen nenä, suuri suu, ja ohuet, punaiset huulet yleensä hieman viistossa. Noidalla voi olla heleä hipiä, ja tummaa ihoa voi enkeli verhonaan käyttää, mutta Helga oli muotonsa mukainen. Sirona kuin piikivi puron pohjassa hän oli aivan yhtä kovakin ja sulkeutunut. Itseensä tyytyen hän ei kaivannut kenenkään turvaa, mutta hurmaantui huomattessaan kaikkien katseiden kääntyvän puoleensa. Hän laulaa helkytteli kuin laulurastas ja laitteli itselleen paperista uhkeita aatelispukuja ja kreivillisiä kruunuja, oli aina jotakin olevinansa, milloinkaan kykenemättä täydellisesti erottamaan totta kuvitellusta.

Mutta olivatpa kuvernöörinkin pojat yhtä erilaisia. Magnus oli isokasvuinen, vanttera, mustatukkainen poika, hiljainen hituri ja hiukan tyhmäksi luultu. Oppiminen oli hänelle vaikeata, ja hänen kasvojensa ilmeessä oli usein omituista hämmästyttä, toisinaan yrmeyttä ja juroutta.

Toiselta puolen oli hänen tunnollisuutensa yhtä herkkä kuin älynsä vitkasteleva. Jos hän lainasi lantin, niin hän ei saanut hetkenkään lepoa, ennen kuin oli maksanut sen takaisin, ja lyijykynän palauttaakseen hän käveli penikulmankin. Sen vuoksi hän tuskaksi asti tunsi vääryyden ja ansaitsematon nuhde koski lyöntiä kipeämmin. Hänen mielihalujaan oli käydä sukutilalla Thingvellirissä, ja jos kysyi, miksi hän aikoi, niin hän paikalla vastasi rupeavansa maanviljelijäksi. Kaikkien eläinten ystävänä hän täytti talon koirilla, kissoilla, myyrillä ja valkeilla hiirillä ja näkyi rakastavan ainoastaan äitiään. Ei häntä voitu herttaiseksi sanoa, eivätkä hänen jörömäisyytensä ja synkkyytensä tehneet hänestä yleistä suosikkia — mutta Anna piti hänestä sydämellisesti.

Oskar poikkesi mieleltään ja sydämeltään Magnuksesta niin perinpohjin, että heitä oli vaikea uskoa veljeksiksi. Tuo siromuotoinen, valkotukkainen pikku mies oli säyseä kuin päivänpaiste ja nauruun, pulpahteleva kuin puron lorina. Hän pystyi ponnistelutta oppimaan kaikkea, ja hänen mielenkiintonsa musiikkiin oli ihan ihmeellinen. Ennen kuin hän kunnolleen osasi puhuakaan, hän jäljitteli kaikkien soittokoneiden ääniä, niin urkujen kuin kitarankin, ja ennen kuin osasi aakkosia kirjoittaa, hän kyhäili salaperäisiä soitannollisia koukeroita paperipalasilta, jotka kuvernööri korjasi virkahuoneeseensa ja talletti kultaa kalliimpina aarteinaan. Mutta soitannollisuuden lahjan hänelle suodessaan luonto oli jättänyt pois luonteen, minkä puutteessa nero on kirous. Iloinen pikku sielu ei näkynyt erottavan oikeaa väärästä taikka totuutta valheesta. Aina hän livahti asiasta toiseen kuin huhtikuun aurinko. Itku vaihtui silmänräpäyksessä nauruksi; mikään ei vaivannut häntä kauan, mutta ei mikään pidellytkään ja kiinnittänyt hänen mieltään. Hän aloitti julistamalla pyrkivänsä kuninkaaksi, vähäistä myöhemmin oli komeampaa olla

kenraalina, mutta mentyään eräänä iltana tuomiokirkon urkurin mukana tämän kirkkoharjoitukseen hän pääsi siihen päätökseen, että urkujenpolkijan virkaa ei mikään voittanut.

Kukaan ei häntä luonteen heikkouksien vuoksi vähemmin rakastanut, sillä ihmissydämen oikkuisuus saa elämän lakien määräämissä rajoissa ankarimmin pysyneet ihmiset vastustamattomasti viehättymään niiden hillittömyyteen, jotka hyppivät syrjään tieltä. Oskar oli jokaisen hellimä suosikki ja isänsä silmäterä.

"Stephen veikkoseni, et sinä saa tuota pojuasi aikamieheksi", sanoi johtaja.

"Joutavia! Miksikä en?"

"Nuorina kuolevat ne, joita jumalat rakastavat."

"Mutta ainoastaan kosk'eivät milloinkaan vanhene", vastasi kuvernööri.

Paitaressusta asti oli Oskar mieltynyt juhlallisiin saattueihin ja tahtoi aina olla marssimassa voitokkaana kenraalina, nuoren mielikuvituksen loihtimien lippujen ja soittokuntien ympäröimänä. Siinä touhussa hän eräänäkin päivänä pärrytteli omaa marssinsävellystään kammalla, Helga innostuneena luutnanttina, Thora kuuliaisena soturina ja Magnus nöyränä orjana tepastelemassa takana. Mutta kotikentän poikki juoksevalle joelle tultaessa valtasi surmanhenki kenraalin, hän ponnahti äkkiä taaksepäin kapealla sillalla ja siten keikautti seuraajansa veteen. Magnus ja Helga välttivät pahemmat vauriot, mutta kun leikissä ei kukaan toistaan säästä, niin kastui Thora likomäräksi siskonsa alas tempaamana.

Kuvernööri saapui paikalle juuri kun Magnus oli kiskomassa Thoraä ylös äyräälle, ja hän oli kovasti vihoissaan.

"Sattuiko se vahingossa?" hän kysyi, mutta lapset eivät vastanneet. "No kuka sen teki?" hän kovisti Thoraan

kääntyen, mutta tämä katsoi ensin Oskariin ja sitten Helgaan, ja pillahdi itkuun. "Sinäkö, Oskar?" Oskar epäröi hetken, mutta Helga nykäisi häntä hihasta ja poika pudisti päätään. "Sinäkö siis, Helga?" Helga vastasi ripeästi: "En." "Niinpä minun täytyy se uskoa sinun teoksesi, Magnus", sanoi kuvernööri, ja Magnus sävähti tulipunaiseksi, mutta ei hiiskunut sanaakaan. "*Teitkö* sinä sen?" Magnuksen suupielet vain värähtelivät. "Olet siis syypää, ja mene heti sisään ja käy levolle."

Sanattomana, kynelettömänä, mutta uhmaava katse silmissään vaaputti Magnus päätään ja kääntyi talolle päin. Hänen lähtiessään oli Oskarilta totuus livahtamaisillaan, mutta Helgan katse kahlehti hänen sumenevat silmänsä ja kuoletti sanat huulille.

Päivä oli jokin Annan lukuisia syntymäpäiviä, ja kolkon hiljaiseen ylikamariin Magnus kuuli alikerrassa telmivien lasten äänet, ensimältä heikompina ja hillittyinä, mutta piankin täytenä remuna, Oskarin hälinä muun joukosta kajahtelevana ja Helgan ylinnä kaikkea. Nauru ja kisailu kirveli hänen sieluaan, ja vihdoin hän löi nyrkkiään pöytään ja puhkesi haikeaan itkuun.

Mutta nyhkytystensä lomassa kuuli hän sitten hentoinen kitinän kuiskivan jostakin: "Magnus!" Thora se värjötteli avaimenreiällä.

"Mene pois", äännähti Magnus töykeästi, mutta Thora ei mennyt.

"Magnus, sanonko minä?" kiusasi Thora, ja Magnuksen silmät rävähtelivät kyynelkarpaloiden heruessa poskille, mutta yhä hän vastasi: "Mene pois, kuuletko."

Thora silloin intousi suutelemaan avaimenreikää, ja kuunnellakseen herkesi Magnus nyhkimästä, vaan kuuli enää vain äitinsä äänen oven takaa, kun lasta vietiin pois.

Heti kun syntymäpäiväkestit olivat päättyneet ja tytöt poissa, alkoi Oskar kysellä Magnusta, mutta kuvernööri

taputti hänen kiharaista päätään ja sanoi, että Magnuksen oli häijyytensä vuoksi nukuttava yksinään sinä yönä. Puoli tuntia jälkeenpäin Anna tapasi hänet itkemässä pöytäpeitteen alla, ja hän sanoi: "Älä salaa mitään isältäsi, lapsone."

Kuvernööri istuskeli yksinään virkahuoneessaan, kun pieni olento sipsutteli sisälle pitkässä paidassaan, kyynelsilmin ja vapisevin huulin virkahtaen: "ei sitä Magnus tehnyt, isä. Sen —" ja sitten hän puhkesi surkeaan jollotukseen.

Kuvernööriin koski enemmän Oskarin tunnustus kuin Magnuksen vaitiolo. Hän taputti jälleenkin Oskarin päätä ja sanoi: "Siinä teit suuren, suuren vääryyden, kähäräpää; mutta mene nyt pyytämään veljeltäsi anteeksi ja vie hänet levolle."

Taas yläkertaan mennessään tapasi Anna kaksi päätä alusella vieretysten — tumman ja vaalean. Magnus kuunteli, ja Oskar puhui, kumpaisenkin hilpeästi naureskellessa.

Nuorin lapsi oli viidennellätoista, kun heidät kaikki laskettiin ripille. Muita kokelaita oli vain ruununvoudin pikku Niels, jolta oli äiti kuollut. Valmistavassa tutkinnossa arvailtiin Oskarin pääsevän ensi sijalle, Helgan toiselle, ja Magnuksen olevan viimeisenä Nielsin ja Thoran perästä. Lapset tutkittuaan näytti rovasti totiselta, jopa ankaraltakin, kun kävi heidän arvojärjestystään julistamaan.

Oskar pysyi ryhdikkäänä, ilon välke silmissään, ja Helga näytti rauhalliselta, mutta Thora ja Niels tutisivat tuskasta, ja Magnus pureskeli peukalonkynttään — hän uumoili joutuvansa hylätyksi peräti ja pelkäsi kotiinmenoa, kun hänelle jo oli uusi musta pukukin ostettuna. Mutta kakisteltuaan kurkkunsa ja kaikki vaikenemaan viitattuaan ilmoitti rovasti suuren ihmeen.

"Magnus on ensimmäinen", hän määräsi, "Thora toinen, Niels kolmas, Helga neljäs, ja Oskar — Oskar on viimeinen."

Oskariin kääntyen hän sitten lausui: "Sait oikean osasi poikani, koska olisit kyennyt menestymään paremmin, mutta et ottanut nähdäksesi vaivaa. Usko vanhan miehen sanaa Oskar — ei elämän kilpa-ajoissa ensimmäisenä perille päässyt ratsastaja aina ole ollut viimeinen käyttämään."

Oskar oli masentua häpeäänsä, mutta tointui piankin, ja toverien seuratessa hänen esiintymistään — suu viistossa Helga ja Thora silmät sumenneina, kurkku nieleskellen tyhjää — pyörähti hän reippaasti pudistamaan kädestä Magnusta, joka punasteli pää riipuksissa kuin pikku lapsi.

Kaunis oli rippijumalanpalvelus. Tuomiokirkko oli naisia täynnä, mutta kuvernööri istui Annan kanssa lehterillä omassa penkissään, ja johtaja oli alhaalla yksinään. Lapset polvistuivat riviin ehtoollispöydän alemmalle korokkeelle, tytöillä musliinipuvut ja hunnut yllään, pojilla mustat vaatteet ja valkeat hansikkaat. Aamu oli sees ja lämmin, ja aurinko kultasi kuorin ikkunoista viittä nuokkuvaa päätä, kun vanha piispa laski kätensä niille yksitellen.

Pienokaisten vannottua valansa puhui piispa: "Olkaa totiset, olkaa vahvat, olkaa uskolliset! Ajatelkaa Jumalan kanssa sopimaanne liittoa, ja vastustakaa kiusausta. Jos saatana houkuttelee teitä tämän maailman aarteilla, niin muistakaa, että rikkaus ja valta pysyvät ainoastaan päivän, mutta nimeen tarttunut häpeä vuosituhansia. Rakastakaa toinen toistanne, lapseni! Ei yksikään tiedä kuinka pian teidät maailma vieraannuttaneekaan, taikka millä surulla ja kyynelillä teidät vielä tempaistaan erillenne, mutta pysykää yhdessä niin kauan kuin voitte, ja Jumala rakkaudellaan siunatkoon teitä kaikkia!"

Jumalanpalvelus päättyi rippivirteen, jonka lapset itse veisasivat. Anna, kuvernööri ja johtaja tunsivat syvää liikutusta. Oi lapsuuden suloista ja onnellista aikaa! Jospa voisivatkin lapset lapsina pysyä! Mutta ei ollut mitään tulevaisuuden ennettä havaittavissa, ei muuta nähtävissä kuin viisi viatonta poikaa ja tyttöä vieretysten polvistumassa kasvot alttariin päin, ei muuta kuuluvissa kuin heidän hopeanheleät äänensä seurakunnan yli leijailemassa kohti kirkon tähtistä sinilakea.

IV.

Pian joutuivatkin lapset eroon. Helga se ensimmäisenä lähti. Johtaja oli päässyt varoihinsa; sitä oli hänen vaimonsa vain odotellutkin vaatiakseen asuntoeroa ja elatusta ja palasi Tanskaan nuoremman tyttären kanssa.

Viisitoistavuotias Helga läksi ilomielin, mutta eron ehdoksi sovittiin, että hänen tuli yhdenkolmatta iässä perintöoikeutensa säilyttääkseen tulla takaisin Islantiin, jos isä sitä halusi.

Sitten poistui pikku Niels Finsen. Isä oli mennyt uusiin naimisiin, ja äitipuoli sai ruunuvoudin olettaamaan pojassaan mainion viuluniekkan lahjoja, joten hänet oli lähetettävä Lontooseen.

Oskar vetelehti kotosalla vielä moniaita talvikausia, yritellen saada selville oikeata alaansa. Milloin miellytti häntä lakitiede, milloin kirkon palvelus, mutta eniten viehättivät soitannolliset opinnot, joista jokainen kuitenkin varoitti mieronkiertäjän ammattina. Vihdoin hänet toimitettiin kuvernöörin koulutoverin huostaan Oxfordiin, ajan mittaan suorittaakseen korkeamman yliopistollisen tutkinnon, jotta sen jälkeen voisi aloittaa julkisen uransa Islannissa.

Niinpä oli ripilläkäynnistä kulunut vasta neljä vuotta, kun viidestä nuoresta oli enää kaksi kotona, ja nämäkin — Magnus ja Thora — osuivat elelemään saman katon alla.

Magnusta ei ollut onnistanut kimnaasissa. Rehtori oli päätellyt ajan haaskaukseksi koko koulunkäynnin, ja kuvernööri oli aikeissa lähettää hänet maatilalle, mutta

silloin johtaja tarjoutui ottamaan Magnuksen liikkeeseensä oppiin ja luoksensa asumaan.

Johtajan koti oli suuresti muuttunut. Emännyttä piti hänen sisarensa, pieni, älykäs ihminen, jolla oli ystävällinen sydän, mutta terävä kieli säilyttämään hyvää kuria ja järjestystä. Margretin hallittavana aloitti Magnus uransa oppilaana kolmen muun joukossa, jotka söivät isäntäväen kanssa pöydässä, mutta eivät ateriat väliaikoina tulleet ollenkaan heidän näkyviinsä.

Herransa liikeasioihin perehtyminen oli hänelle työlästä. Käytiin vaihtokauppaa, jossa maamiehet saivat lampaanvilloista ulkomaan tuotteita, ja suorituksia tehtiin paperilla. Magnus hairahteli alussa paljon ja sai alinomaa muistutuksia. Vuosien vieressä hänestä sukeusi kookas ja voimakas, ja oppikumppanit ristivät hänet "Jumboksi." Nimi tarttui, ja häntä kohdeltiin paksupäänä.

Thorasta hän ei nykyisin nähnyt vilaustakaan muulloin kuin kahdesti päivässä — päivällisellä ja iltasella. Täti Margret pani tytön naiskimnaasiin, ja jos hän ja Magnus mennessään tahi tullessaan sattuivat kadulla vastatuksin, niin Thora loi katseensa maahan ja juoksi sitten myhäillen pois. Juosta tahtoi Magnuskin, ja aina vastakkaiselle taholle, sillä sukupuolen salaisuus oli alkanut kuiskailla kumpaisellekin.

Talvis-aikaan he kerran kuukaudessa kohtasivat toisensa tanssikoulussa, käsityöläisopiston salissa. Kun Magnuksesta ei toki konsanaan ollut tanssijaksi, niin oli kaikille käsittämätöntä, mikä hänet sai yhtymään joukkoon, kunnes eräänä iltana tuli totuus tietoon. Sen perästä ei häntä enää kukaan pitänyt paksupäänä eikä uskaltanut kuiskutellakaan Jumbon nimeä.

Vastikään matkalta saapunut näppärä nuori merimies Hans Thomsen käyttäytyi perin vapaasti. Hän oli sukkelakielinen, liukas ja notkea, ja tyttöjen huomiota

saavutti osaksi hänen tanssitaitonsa, mutta etupäässä sentään meripojan ammatin kunnia. Hän puolestaan hauskuttelikin heitä parhaansa mukaan, ja muut keinot käytettyään iski, ivalleen aihetta hakiessaan, oikopäätä Magnukseen. Jumboksi häntä huudeltuaan, kunnes tämä pilkka alkoi väljähtyä, sepitti hän kuorolaulun, jota hoilasi hullunkurisena irvikuvana Magnuksen jyhkeiden askelien poljennosta:

Verkkaan lehmä laahustaa — alla päin, ei nauraa saa.

Sali kaikui naurun remahteluista, mutta Magnus ei äännähtänyt ja tytöt pitivät häntä kovin typeränä. Menestyksensä kannustamana vannoi Hans kumppaneilleen, että kaikki saapuvilla olevat tytöt olivat hänen valikoitaviaan, ja teiskaroitsi väitettään todistaakseen Thoran luo — joka tiedettiin Islannin rikkaimmaksi perijäksi — ja pyysi häntä tanssiin. Mutta edellisessä kohtauksessa korvia myöten punastunut Thora vastasi tynnosti, joskin suuttumuksesta väräjäväällä äänellä: "en, kiitos", ja syrjään kääntyen läksi tanssiin Magnuksen kanssa.

Ensin hämmästyi Hans äänettömäksi, mutta sanansa vaieten syödäkseen täytyy miehen olla kovasti nälissään, ja tuokion kuluttua hän kuiskasi ystävilleen silmää iskien:

"Malttakaahan!"

Seuraavana tanssina oli kotiljonki. Sen ensimmäisessä jaksossa tuli tyttöparvesta yhden istua side silmillä huoneen toisessa päässä, poikien juostessa peräseinältä kilvan häntä sieppaamaan. Etumaisena ehättäneen tuli taluttaa tyttö sellaisenaan keskilattialle, suudella häntä ja sitten aloittaa tanssi ympäri lattiaa.

Hans kuiskasi tanssin johtajalle, Thora valittiin istujaksi, ja kaikki nuoret miehet — paitsi Magnus — ryntäsivät

tavoittamaan. Hans tietysti voitti vaivatta, ja ottaen saaliin haltuunsa vei hän Thoran määräpaikalle, mutta sitten, kaikkien hiljaisina odottaessa, kumarsi pilkallisesti tytön sidottujen silmien edessä, ikäänkuin sanoakseen, ett'ei mielinyt häntä suudella, ja jätti hänet siihen seisomaan.

Tästä tytöt äityivät tirskumaan, ja Thora älysi jotakin ilkeää tapahtuneen. Temmattuaan pois siteen hän huomasi seisovansa ypä yksinään; merimies istui seinustalla. Silloinpa sävähti jälleen puna tytön poskipäille, mutta entistään kolmin verroin tulisempaan, ja hän hiipi häpeillen paikalleen.

Heti jälkeenpäin Hans keskilattialla potkiskeli kengänkorkojaan korkeammalle kuin pitkäkään mies yletti päällään — mutta kalpeana kuin aave astui Magnus esille ja tarttui häneen.

"Nyt on sinun vuorosi tanssia minunkin kanssani", hän sanoi, ja tuntiessaan leijonan kouraisun vyötäreissään huusi merimies puoleksi tosissaan, puoleksi leikillään:

"Enhän toki härän kanssa tanssiin lähde. Päästä irti, kuuletko?"

"Ensin sinulle näytän miten härkä tanssittaa", ärjäisi Magnus, ja siinä silmänräpäyksessä sinkosi merimies laipion kurkihirteen, pelmahuttaen huoneeseen sankan tomupilven, ja mätkähti lattiaan.

Hansista ei enää tullut merelle lähtijää. Ruununvouti, kuvernöörin leppymätön vihamies, sakotti Magnusta sata kruunua, pidettyään nuhdesaarnan pahoista intohimoista ja huonosta kasvatuksesta. Johtaja maksoi rahat ja vähensi Magnuksen palkasta kymmenen kruunua kuussa kymmenenä kuukautena. Palkkaa oli siihen aikaan kaksikymmentä kruunua kaikkiaan, ja toisen puolikkaan vei Magnus salaa Hansille itse, ja maksoi rujokkaalle hänen koko elinaikansa kymmenen kruunua kuussa, olivatpa